

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV

Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitetului de redacție.

Atelierele tipografiei „Astra” T. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA

1838

GHLBARIȚIU

ȘI SFÎNȚIT DE LUPTATE PURTATE SUB CUTELE LUI

DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 T. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 64

Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

Miercuri 25 August 1943

Anul 106

Luptăm...

de Dr. N. Căliman

Luptăm de peste doi ani. Luptele date de noi au fost aspre și necruțătoare. Am început lupta dârză pe pământ românesc. Am continuat-o pe pământ românesc desrobotit. Și am ajuns pe pământul dușmanului crotopitor. N'am vrut războiu. Dar l-am primit pentru apărarea gliei românești.

Lumea întreagă s'a mirat de elanul și vitejia cu care Românii s'au aruncat în marile lupte. S'a mirat lumea care nu cunoștea pe Românul adevărat. Nu cunoștea că Ion al lui Rebreanu nu este o figură plâsmuită de o minte de scriitor. Nația românească întreagă este alcătuită numai din astfel de Ioni, care pentru o brozdă de pământ știu să moară și, cu toată blândețea lor, să și omoare pe cel ce nu l-o respectă și l-o încalcă.

Aceasta-i explicația vitejiei românești de azi, ca și de totdeauna. Românul luptă și moare pentru gila strămoșească.

Românul luptător nu cunoaște și nu vrea să înțeleagă explicațiile complicate ale războaielor.

În trecut, ca și azi, s'au atribuit luptelor și războaielor tot felul de explicații și scopuri. Zel, creștinism, împărași, regi, libertate, frățietate și egalitate, etc. etc. au fost tot atâtea motive și explicații, adevărate firme ale războaielor trecutului. Motivul adevărat a fost totdeauna egoismul și interesul omenesc.

Astăzi lupta — cea mai teribilă luptă a tuturor timpurilor — se dă pentru eliberarea Europei și pentru întronarea la conducerea omenirii a anumitor principii. Unii vreau să elibereze și organizeze această nenorocită Europă într'un fel, alții într'alt fel. Unii vreau ca lumea să fie condusă după un anumit sistem, alții după alt sistem. Motivul adevărat, și la unii și la alții, este interesul.

De aceea, nu prea e bine să ne amestecăm noi în discuția celor mari. Cel mari și puternici vor trăi totdeauna, ori înving, ori sunt învinși. Războaiele s'au dus totdeauna spre stricăciunea celor mici și slabi.

Și iarăși, tot din această cauză, credem noi că nu e bine să ne prea batem în piept și să prea batem toba mare că ne batem pentru Europa. Să-l lăsăm pe cei mari să bată această tobă.

Luptătorului nostru să nu-i umplem capul cu scopuri ale luptei de azi pe care nu le înțelege. Să-l lăsăm la grija lui și la adevăratul scop al luptei: pământul românesc. Numai pentru acesta luptă. Numai pentru acesta a luptat de când s'a pomenit ca popor. Și va lupta până la totala eliberare a întregului pământ românesc. El va fi dușman orișicine îl va încălca gila, iar prieten îl va fi numai cel care-l respectă pământul și neamul.

Așa-i stă bine Românului să fie. Modest. A luptat și Mircea pentru creștinătate. Dar când alții luptau pentru glorie și lauri, el le spunea simplită de tot, modest și românește:

„Eu îmi apăr sărăcia, și nevoile, și neamul.”

...iar mâne nu vom mai avea nimic

de

Ion Colan

„Giornale d'Italia” într'un articol de fond din 18 Aug. c. sub titlul „Bombele și politica”, înmoeie până în rana larg deschisă a țării, o răsuțește adânc în scrâșnet de durere și-apoi scrie cu sânge, ca să se cutremure veacul:

„Britanicii nu s'au predat în timpul anului când Germanii au bombardat Londra, Coventry și numeroase alte orașe, iar Germanii nici ei n'au cedat după distrugerile provocate la Colonia și Hamburg, deși și unii și alții aveau și alte bogății de salvat, pe când noi, Italienii, nu avem decât numai acest patrimoniu, iar mâne nu vom mai avea nimic.”

Este vorba despre distrugerea operelor de artă.

Am sângerat și noi.

Și ni se ncrâncenă inimile când ne aducem aminte că un articol similar, „Latinitatea și politica”, puteam și noi scrie în 1940. Purtând în suflete imensa durere, puteam și noi să întrebăm: „Frate, de ce pentru interese politice, înfigi pumnalul în inima unei țări care în fața statuei lui Matei Corvin din Cluj a așezat lupoaica, simbol al originii noastre? De ce, frate? Căci fără Ardeal nici noi „mâne nu vom mai avea nimic?”

De atunci, noi stăm așa, cu baionetele spre Est, cu privirile spre Nord. Drumul trecerii noastre spre răsărit ni l-am însemnat cu

cruci. O voință ce n'fruntă semănătura contelui alimentează toată tăria rezistenței noastre. Noi știm că vom învinge și că peste „politicul vremelnic — salcâm cu rădăcini de suprafață — rămâne stejarul latinității înfipt în pământul dac. Și dacă nu putem ierta că o țară-soră a uitat la un moment dat că noi, nu alții, dela „Râm ne tragem”, în clipa aceasta, când un strigăt tragic răzbește până la noi în aspră formulare: „...iar mâne nu vom mai avea nimic”, noi, cei loviți, cei umiliți, cei nedreptățiți de „politic”, noi nu putem spune sub niciun motiv: Bombelor, bine faceți!

Cu fiecare biserică dărâmată, cu fiecare statuie asvârlită de pe soclu, cu fiecare catedrală ruinată, cu orice operă de artă distrusă, simțim că moare ceva și din noi. Fără să fim, ca alții, deținătorii unei civilizații milenare, sufletul Valahilor dela Dunăre se cutremură la gândul că după ce bombele își vor îndeplini funcțiunea lor, Italiei nu-i va mai rămânea nimic, iar patrimoniul artistic al Europei va fi scăzut dezastruos.

Căci se va termina odată și acest războiu și de-abia atunci se va vedea că nu „politicul” ne-a îndemnat să scriem așa cum scriem, ci un sentiment care n'are nimic aface cu oportune și vremelnice interese politice.

Acesta e răspunsul nostru la durerea de azi a Italiei.

Semn rău

Zilele trecute, un preot de pe la noi ne-a trecut pragul redacției, amărit foarte, iar după ce s'a mărturisit ne-a amărit și pe noi.

S'a întâmplat anume ca un țaran din satul lui de munte să-și mărite fata. Cum, însă, se vede treaba, omul avea radio acasă, sau auzise cântând la un radio străin o „guristă” — una din zcele „dizere” familiare grădinilor bucureștene — a adus-o să cânte la nunta fiesi, pentru treaba asta plătindu-i un onorariu de 60.000 lei.

Citiți bine: șaizeci de mii de lei.

Duduia a cântat, firește, așa cum cântă și în grădina dela București, între mititei și baterii la ghiață, diferite cuplete, printre care și unul în care era vorba de fețele bisericesti. Popii, care-mi povestea istoria asta, nu i-a fost la îndemână să-mi reproducă vorbele cupletului.

Nu ne e nouă de ce a putut să ciripească o cântăreață de grădină la o nunță țărănească. La asemenea evenimente omul mai poate scăpa și o vorbă de duh. Dar ca să-i trăsnească prin cap unul țaran, ca în vămurile de azi mai ales să arunce 60.000 lei pentru a speria satul cu asemenea numere sensaționale, ni se pare, într'adevăr, ceva ce aduce boală morală.

E un semn rău această mahalalizare a satului.

Altcineva ne spunea că în același sat, fetele și femeile au început să-și scoată dinții cremene de sănătoși înlocuindu-i cu alții, de aur, ca lăutarii din fosta Țigănie a Brașovului.

A prostit lumea

Ion Clujanu

Sate transilvane

BRANUL

de Ion Colan

III.

Indeletniciri

Pământul, cu splendoarea lui admirată de mulții viligiaturști, n'a fost darnic. O agricultură făcută cu hârlețul și imblăciul e totdeauna deficitară. Râuri bogate în păstrăvi, munți împăduriti, luminișuri bune de pășune, repezișuri decorative și grădini de pomi în jurul casei, cam asta e tot ce a lăsat Dumnezeu Brăneanului.

Din asprimea unei vieți legată teluric de ograda, valea și muntele lui, sufletul Brăneanului a crescut sobru, cumpănit, autarhic.

Din partea lui industria orășenească vestmintară, poate să moară, iar cea alimentară la fel. Femeia țese

toată iarna la războiu și dimia pentru cioareci, și pânza cămășilor, și postavul zecheoaielor călduroase, și brăciile de lănică, și fotele cele cu două fețe.

Nu cunosc sate mai apropiate de oraș care să fie mai puțin tributare orașului, ca satele brănene.

Lipsind drumul de fier, care aduce atâta civilizație, dar care goleşte sufletele de conținutul lor, autarhia brăneană atinge culmi pe care învățații doctrinari de-abia le-au visat.

S'a păstrat portul, elegant în sobrietatea lui — alb mult, negru și roșu; s'a păstrat sufletul atât de alterat acolo unde mașinismul a venit cu întrebările lui sociale; s'au conservat obiceiurile

și prin acestea un întreg climat ostil înnoirilor forțate.

Colibașii brăneni de pe fosta graniță, pe care împărăția voia să-i civilizeze cu sila, colonizându-i la Tohanul de câmpie — socotindu-i periculoși la graniță, din pricina felului cum înțelegeau ei libertatea, de fapt au rămas și astăzi colibași, refractari oricărei libertăți dirijate.

Neam de păstori, în cel mai senin înțeles al cuvântului, și-au ridicat ocupația pe înălțimile unei faime definitiv stabilite. Potopul alb al tărlelor brănene se revărsa la iernat spre bălțile Dunării, ale Brăilei în special, ca primăvara, dela Sf. Constantin și Elena, să urce munții Bucegilor pe ambele versante, unde stăteau până la Sfântă Maria-Mică, pentru ca iar să se pună în mișcare spre câmpie. Dascăli buni în oierit le-au fost Săcelenii, de care s'au legat și prin înscuscrii.

Știngheriți, cu vremea, în mișcările lor de mari târlași, fie din pricina mutării vămii și-apoi efectiv a graniței,

CALEIDOSCOPI

de Lucian Valea

Moartea prietenului...

În sfârșit, s'a petrecut o plecare ciudată; fără fâlfâit de aripi în azururile veșniciei, fără ani frânți în ne'mplinire, fără drumuri de unde întoarceri nu mai sunt. Un fel de plecare însă care întristează tot așa de mult ca și celelalte. A plecat un prieten, a murit o prietenie și-au rămas atâția înșelați, și triști. Prietenul meu era artist, un om dintre aceia sortiți să facă pe alții să se amuze. Se angajase la un circ și cu timpul ajunsese una dintre alesele celebrități. Giumbușlucurile sale adunau din ce în ce mai multă lume, propunându-l ca pe un număr de „necontestată valoare“. Se înflăcărau nădejdi, se aruncau pronosticuri, se solidarizau încredere. Dar... s'a întâmplat într'o seară ca unul din spectatori să-l privească mai atent. L-au izbit ochii cu reflexe cristalice în care nu mai găsea nimic viu. I-a privit mâinile albe de făină, fața, mască goală și inexpresivă. Și spectatorului, prietenul meu i s'a părut fals, inexistent. De-acolo din lojă de unde era, a țipat prelung a desnădejde. Spectacolul s'a întrerupt... și, fiecare am putut vedea minciuna. „Prietenul meu artistul“ era mort, niciodată nu trăise cu adevărat. Cât de groaznic: un cadavru împodobit cu podoabele altora, tras de sfoară, jucând într'o scenă propriul său destin, cu ochii altuia, cu creierul altuia, cu sufletul altuia...

Am ieșit îngrozit și am luat-o la fugă pe străzi, buimac și des-trămat. Nu-mi murise prietenul, muriseră anii cei frumoși petrecuți cu el, muriseră nădejdiile noastre, visurile, idealurile... Muriserăm noi cei de-atunci.

Și în timp ce lumea avea să-l arate cu degetul, eu murmuram ca pentru mine: Noapte bună, prietene artist care niciodată n'ai existat cu adevărat, noapte bună. Ultimul tău succes la circ va fi acesta, în care cel mințit tu însuși vei fi. Dacă toți vor aplauda, uită-te în colțul unde seară de seară mă vedeai: ochii mei vor plânge.

Badea Cârțan

de
Ion Bozdog

II.

La 26 Aprilie 1925, primpretorul frontierei Predeal, cu No. 11/905, cere Prefectului Brașov să ordone stricta supraveghere la toate punctele de frontieră a lui Gh. Cârțan, care găsindu-se sub urmărirea organelor polițienești pentru contravenție la legea pașapoartelor, totuși transportă cărți românești în Ungaria prin alte puncte de frontieră.

Prefectura ordonă stricta lui urmărirea la 27 Aprilie cu No. ad. 17. Aceeași Prefectură trimite Prefectului cu No. 11/905 la 4 Ian. 1905 un exemplar din ziarul „Dimineața“ spre a se vedea „ce lucru mare se face în România din cauza lui Gh. Cârțan din Cârțișoara.

La 6 Iunie 1905 Căpitanul Poliției orașului Brașov trimite Magistratului orașului cu adresa Nr. M. Zl. 776/905 copia adresei 6106/903, prin care aceasta era anunțat că Gh. Cârțan a trecut granița și a dus cărți și scrisori oprite în Ungaria.

Cum s'a constatat la prima audiere, Cârțan vagabondează, și a mai fost pedepsit pentru această culpă cu 30 zile arest.

L-au anunțat pe Prefect și Parchetul ca cu ordin deschis să fie trimis în comuna lui natală. Șeful serv. de informații, Geza Gencs, raportează că la percheziție s'a găsit o mare cantitate de cărți și scrisori, care, încercate pe 4 căruțe au fost aduse la Parchetul Brașov și predate ca corp delict. Geza Gencs a primit dela viceprimarul Brașovului 80 Cor. avans de cheltuieli pentru ulterioară decontare. A. Szabó a dat o chitanță pentru plata celor 4 căruțe în sumă de 64 cor. plătită din casa oficiului și care se vor restitui. Restituirea sumei se va cere Parchetului. D l G. Gencs — în lipsa unui organ românesc de traducere — a fost rugat să facă referat asupra cărților și imprimatelor confiscate.

La 6 VI. 1905, Primăria Brașov cu adresa 7761/905 cere Prefectului Dr. Székely György, să-i restituie orașului toate cheltuielile în legătură cu percheziția făcută la Cârțișoara încă în 1903. S'au ivit și alte cheltuieli, iar întreaga afacere cu Cârțan, după cum reiese din actele legalizate ale Parchetului, nu privesc orașul, ci, fiind de natură politică, întreg dosarul a fost trimis Min. de interne. — Prefectura raportează cu No. 6252/904 și 3159 905 Minist. de Interne.

Contribuții

La 30. VI. 905. Ministerul de Interne cu No. 282 cere Prefecturii Brașov să-i înainteze chitanțele despre cheltuielile în afacerea Cârțan.

La 15 Iulie 1905 Primarul orașului Brașov anunță cu No. 9908/905 pe Prefect că înafara celor 181 cor. 74 fil. cheltuieli de catalogare a cărților confiscate s'au mai ivit și alte cheltuieli în sumă de 115 cor. cu angajare de diurniști. Totalul cheltuielilor e deci 296 cor. 74 fil. a căror restituire o cere.

La 19 Aug. 1905 viceprimarul cu No. 12124 cere Prefectului o scurtă amânare cu facerea dosarului de cheltuieli, fiindcă la poliție mai sunt a se face unele completări. Cere o amânare în acest scop până la sfârșitul lunii.

La 30 Aug. viceprimarul cu No. 12398 raportează Prefectului și-i cere restituirea prin minister a cheltuielilor de 360 cor. 94 fil. ivite cu cercetarea cărților confiscate dela Gh. Cârțan. S'au mai adaus și alte 36 cor. cheltuieli de transport rapid dela Parchet.

În suma de 181 cor. 74 fil. se cuprind și cele 80 cor. date lui Gencs G. în Sept. 1903. Alte 64 cor. au fost plătite tot în 1903 vicecăpitanului Szabó Sándor, iar alte 115 cor. 20 fil. tot în 1903.

Ministerul de interne cu No. 387 din 23 Oct. 1905 adresată Prefecturii Brașov,

1. Excepționează diurnele încasate ca prea mari. Cere să se întocmească cheltuielile conform tarifului oficial și prevăzute cu toi de transport.

2. Șeful Poliției Brașov își socotește 3 diurne pentru deplasări în Cârțișoara în curs de 3 zile. Nu i se poate plăti decât o deplasare, căci nu era îndreptățit să se reîntoarcă la reședință în cursul cercetărilor oficiale.

3. Cărțile confiscate și depuse în 6 saci au cântărit 167 kg. conform foii de transport C. F. R. și totuși se mai adaugă alte cheltuieli de transport de 64 cor. fără a se menționa de unde și unde s'a făcut transportul.

4. Pentru catalogarea cărților confiscate s'au calculat 115 cor. 20 fil. pentru un diurnist. Neîfiind suficient motivată angajarea diurnistului nu se aprobă calcularea cheltuielilor.

La 11 Dec. Min. de Interne cu No. 533 avizează Pref. Brașov că a fost avizat de Pref. Sibiu că la Turnu Roșu s'au confiscat dela G. Cârțan alte 37 cărți, pe care le-a trimis Poliției Brașov.

La 21 Dec. 1905 Poliția Brașov cu No. 8112 raportează Prefectului că a catalogat și cărțile confiscate dela Cârțan la Tr. Roșu.

Carul înaintea boilor

Carul înaintea boilor oare merge? Nu! Și totuși așa de des punem și noi carul înaintea boilor, și încă în multe chipuri și feluri. Să înșirăm câteva.

Când ai încă examene de dat, când nu ești încă în stare să-ți câștigi existența unei familii și vrei să te însori este un prim fel de a pune carul înaintea boilor. Dar dacă ai toate examenele trecute, îți câștigi singur o existență destul de frumoasă, ai trecut de 30 de ani și tot nu te însori, cazi într'o altă greșeală: pui boi răi la car, boi care nu prea vreau să tragă deși e carul gol, roatele carului cam scârțâie, căci nu prea ești bun gospodar, după cum nici nu poate fi nicidecum un bărbat singur.

Nu știu dacă poți vedea vreodată la țară plugar, care să aibă cai și căruță și să nu aibă casa lui și grajdul lui. La oraș însă vedem foarte des, că oamenii vreau să aibă o mașină a lor și-o și procură, dar nu au casa lor și nici garajul lor. Și asta este un fel de a pune carul înaintea boilor. Întâi casa ta, garajul tău și-apoi, de se poate, soția și copiii tăi și apoi mașina. Dar apoi cu curaj pe lucru, să-ți iai cu energie examenul de șofer, căci trăim într'o epocă, a „cărui filă nu se mai întoarce“, cum spunea marele nostru Goga, într'o altă ordine de idei. Nimeni pe această lume nu va mai întoarce înapoi epoca motorului și țărâni, chiar la țară, care vreau să aibă o agricultură rațională fac tot mai des uz de el.

Tot carul înaintea boilor îl punem, când nu știm deosebi lucruri esențiale de cele neesențiale și ne pierdem prea mult în amănunte. Exemplu: Un vecin al grădinei mele de pe Str. Podul lui Grid — un țaran din Tohanul Nou — își ia aci o casă veche, care-i aduce un venit oarecare, de lei 600 pe lună. Înainte de a avea materialul adunat el dărămă casa veche, încă acuma 4 ani, în speranță că și clăditul va merge tot așa de repede ca dărămatul. În locul casei vechi, a rămas doar o imensă groapă urită, gard nu mai există de loc, și toate murdăriile străzii se depozitează aci. Materialul, care cu chiu cu vai și l-a adunat, se ruinează din zi în zi, expus soarelui și ploilor.

În anul acesta am văzut o opinie. Și-a luat omul, ajutat de fii funcționari, cai și căruță să-și care materialul necesar. Dar nu și-a făcut socoteala, că nu are adăpost pentru car și cai, că nutrețul la oraș e foarte scump; a cărat o săptămână la materialul său, apoi s'a angajat la o fabrică să facă transporturi și ce a mai făcut el anul acesta iară se va distruge la iarnă. Și mai e amenințat și de pedeapsa Primăriei, care nu poate tolera 4 ani de zile o groapă urită acolo unde ar trebui să fie casă sau cel puțin o împrejurare în regulă.

Esențialul ar fi fost să avem materialul de construit și apoi să dărămăm casa veche. Să nu punem carul înaintea boilor, să știm deosebi esențialul de neesențial — este o filosofie foarte necesară în viața noastră.

Dr. M. Suciu-Sibianr.

dela castel la Cruce, la Giuvalea, fie din zăgăzuirea drumurilor pentru turme prin desvoltarea tot mai mare a agriculturii în vecniul regat; loviți greu și de războiul vama del 1886, Brănenii au deprins și altă meserie, în care iarăși s'au dovedit ofensivi. Au învățat dela „Granterii“ italieni tăiatul pădurilor și spre sfârșitul secolului trecut, până prin 1910, ei sunt cei mai căutați și-și duc a doua faimă până departe, în munții Maramureșului. Din simpli tăietori, cu săcurea, țapina și joagărul, adoptând dela „Granterii“ până și bocancii cu ținte grele, ajung antreprenori.

E drept că pe vremea aceea Brăneanul avea și o Bancă, „Parsimonia“, iar nu ca azi, când e silit să ceară bani cu împrumut dela bănci străine, cu dobândă mare.

AZI

Drept este: multe nu mai sunt azi cum au fost, că și împrejurările s'au schimbat. Considerând lacrima obligatorie ori de câte ori gândul ni-l întoarcem spre trecut, ni-i sinceră lacrima, dar trebuie să ținem seamă și de o normală evoluție a multe schimbătoare.

Iobagi, o vreme lungă, pe acel „Fundus regius“ cu centrul administrativ la Castel — proprietatea fiind a orașului Brașov — Brăneanul nu s'a considerat iobag nicidecum.

Stă și azi acolo, pe vârf de stâncă, medievalul castel, închizând parcă, cu eleganta lui siluetă, o țară în miniatură, în interiorul căreia colibașii graniței au rămas tot colibași, dar evoluți.

Azi Brănenii nu mai refuză, ca pe vremea lui Iosif al doilea, care i-a

cercetat în văile lor, să facă armată și, legați sufletește de țară, mor eroic fără tocmeală în largul stepelor.

Ici-colea, formele minore ale civilizației, lux de periferie urbană, dinți de aur, nădragi nemțești își înfig colții și mușcă dintr'un etnic ce rezistă totuși mult mai bine ca în alte părți. Sunt și acolo oameni care nu vor să priceapă, că unde portul național e schimbat cu straie de fabrică, pătrund bolile.

Oricum, Branul, după o epocă mai strămtorată, se menține, încearcă să-și revie și dacă ar mai exista și puțin indemn economic, stăvilindu-se accesul la fabricile internaționalizante, admirabila confederație a Branului, uluitoare frumusețe naturală, ar putea fi îndrumată spre o primăvară economică pe care hărnicia oamenilor o merită. O hărnicie autentic românească, în care

străinul n'a putut pătrunde; o valoare biologică ce n'avem niciun interes s'o scădem, din care s'a ridicat mulțimea intelectualilor din neamul Pușcarilor, Eneștilor, Moșoiu, Gârbacea și atâția alții, dela dascălul de sat, până la profesorul universitar, dela istețul sergent, până la generalul de armată, toți în primă sau a doua generație de copii crescuți cu merinde adusă săptămânal în traistă sau desagă; domni cu suflet mai aproape de șoaptele codrului și inima țaranului, decât de zăpăceala sonoră a orașelor.

Confederația satelor brănene refuză florile petru un trecut glorios. Ea are un prezent activ ce numai cu puțină înțelegere ar putea fi ridicat pe culmi neatînse încă.

Sfârșit.

La microscop

Pedagogie

— Gelule, zice bunica desfăcând sfoara pachetului cu care venise din oraș, și-am adus o carte cu poze, în care ai să vezi ce-a pățit un băiețel care era toată ziua cu degetu'n nas, ca tine.

Se așează amândoi pe divan și bunica începe să răsfoiască filele. Cartea e plină de povești edificatoare: ce-a pățit copilul care se juca cu foarfeca, cel care se juca cu chibrituri, cel care spunea minciuni... Bunica trece peste toate și se oprește cu oarecare solemnitate la povestea celui care se scobea în nas.

— Vezi tu ce năsuc mic și frumușel avea la început, și uite cum, tot scobindu-l, începe să-i crească, să-i crească, până când bietul copil nu s'a mai putut mișca altfel decât ducându-și nasul într'o roabă pe care tot trebuia s'o împingă înaintea lui.

Și bunica se apleacă să citească pe chipul nepoțelului efectul scontat. Dar Gelu privește cu o mutră radioasă la poza menită să-l înspăimânte, și strigă încântat:

— Si Zelu vlea să ducă nasu cu loaba! Si Zelu vlea!

Și rostogolindu-se, cât ai clipi din ochi, jos de pe divan, pornește prin casă împingând în fața lui o roabă imaginată, pe care-și poartă în triumf podoba fictivă a unui nas capabil să trezească prin proporții invidia celui mai falnic elefant!

Matei Lupu

De pretutindeni

Cele mai vechi ziare din lume

Și astăzi se mai poate auzi legenda că presa periodică s'a născut în China. Se pretinde că ziarul cel mai vechi ar fi „Tashing-Pao”, care în realitate n'a fost decât un buletin de Curte și de ordonanțe, fără nicio știre politică. Primele ziare din lume au apărut în Germania. Ziarele „Aviso” și „Relation”, cunoscute în anul 1609, au fost curând urmate de alte ziare. Ziarul „Aviso” a apărut în Braunschweig, la Wolfenbüttel, și nu la Helmstedt, cum s'a crezut mai întâi. De curând s'a fondat la Lipsca un „Institut pentru cercetarea începuturilor presei”, care are misiunea să cerceteze mai departe nașterea presei în Germania.

Manuscris din prima epocă creștină

Un manuscris interesant din prima epocă a istoriei creștine a fost restaurat puțin înainte de moartea sa de celebrul cercetător german de papirusuri dr. Hugo Ibscher, fiind astfel păstrat generațiilor viitoare. Este vorba de un manuscris al creștinului Mani, așa numitul „Prevestitor al lumii”, găsit în anul 1930. Cu toate că Ibscher a considerat conservarea acestui document drept cea mai grea misiune a vieții sale, totuși el a reușit printr'o muncă minunată să păstreze acest prețios manuscris omenirii.

Cinema „ARO”

prezintă dela 25 August

Orice fată se mărită odată

Cu: MARIA DENIS
UMBERTO MELNATI
o delicioasă comedie.

Familia, temelia neamului

de Aurel Precup

Sunt multe definițiile care ne lămuresc asupra rostului și rolului celei are familia în viața colectivă.

Pe noi, în momentele de față, ne interesează punctul de vedere românesc — căci familia trebuie să rămână pentru totdeauna la Români principala pavază, temelia însăși a națiunii.

Familia, la Români, își avea puternic sprijin în „tată”. În bine sau în rău, „tatăl”, era venerat și ascultat fără șovăire de fiii lui, chiar și atunci când odraslele ajungeau la situații frumoase, din truda părintească, adesea înnoadă din severe privațiuni și chinute socolii.

Pe acele vremuri, nu prea îndepărtate, sărutam dreapta părintelui, ba chiar și a unchilor, nu în semn de umilință, cum o cred azi foarte mulți, ci pentru a exterioriza recunoștința noastră față de acela care ne-a dat viață.

Mamei îi acordam respectul, atât pentru jertfa de sine, cât mai ales pentru toate nopțile de veghe, pentru toată gama de delicate sentimente față de copiii ei.

Azi, nu știu de ce, am impresia că un germen rău roade la temelia familiei.

Disciplina de fier, probabil impusă în trecut și de greutățile mari cu care luptau părinții noștri și pe care ne-o impunem și nouă, pentru a putea răzbi la limanul hotărât de ei, pentru fiecare din urmași, a slăbit mult.

O dragoste filială bolnăvicioasă, a luat locul iubirii ocrotitoare a părinților de altădată.

Să fie oare aceasta rezultatul evoluției noastre culturale excepționale, sau este ea rezultatul ușurinții pe care putem azi conta, în croirea viitorului copiilor noștri — noi înșine ajungând mai ușor în bune situații?

Vedem azi părinți, care pentru a-și feri copiii de boli trec felile de pâine sau alte alimente, prin flacăra costisitorului alcool rectificat.

Avem în fața noastră mame, care încearcă cu orice cheltuială să-și hrănească copiii zdraveni, numai cu „vitaminele” stoarse din fructe sudice, mame care până mai ieri, modeste copile în mijlocul drumului din sat, își ștergeau de șorț codrul de pită căzut în praful drumului, înfulecând apoi cu poftă din această pâine, care le-a ajutat să crească mari și atât de frumoase și sănătoase, încât s'au măritat cum nu se poate mai bine în binecuvântata Țară Românească.

Vedem mame, care mâncându-și odraslele din ochi, din pură dragoste maternă, râvnind să aibă copii „precoci”, îi țin alături de ele la sindrofii, cu discuții fără perdea, care ar trebui să intereseze doar clanul lor femeiesc și încă în cerc foarte intim.

Unde se întâmplă pe vremuri să fii de față tu, copil, la toate mesele aranjate de părinți?

Altele, pupându-i pe toate părțile, admirând excepționalele lor calități, de a prinde o figură de „pocker” sau „römy”, la care îi lasă să asiste, fără să țină seamă de discuțiile care se duc în jurul meselor de joc, și nici de orele înaintate până la care se joacă.

Vedem părinți care, căzuți în admirație pentru odraslele lor, le satisfac toate dorințele, fără controlul vieții și pornirilor lor intime, astfel încât puși în situația de a-și alege un lucru sau o atitudine, jinduite de noi în trecut, nu mai au ce alege, sunt blazați înainte de a fi luat contactul cu greul vieții, și parcă doresc ceva nelămurit, preocupăți de mici a-și făuri un viitor bazat pe himerele încuibate în mintea lor „precoce”.

Vieța, însă, știm ce ne rezervă: luptă, luptă și iar luptă, pentru existență.

Pare-se că o evoluție prea rapidă dela flămând la sătul, de multe ori realizată și de ușurința cu care am urcat scările sociale, trecând grăbiți prin școlile necesare asimilării unei culturi temeinice pentru ocuparea unui rost în viața cea de toate zilele, e germenele cel rău, care încearcă să roadă la temelia familiilor noastre. Și acesta nu poate fi combătut decât prin o ponderare, o înfrânare a instincțelor bolnăvicioase, agravate de perioada privațiunilor din tinerețe, celor care au avut fericirea de a ajunge părinți. Este în interesul copiilor și al viitorului neamului nostru, să fim mai darnici în supravegherea lor și mai sgarciți în împlinirea prea ușoară a poftelor lor.

Frâna nu poate încăpea decât în mâinile capului familiei, a tatălui.

Altfel făcând, să nu vă întristeze când, numindu-vă „Babaci”-„Babalăci” sau „bătrâni”, vă iau în derâdere ori de câte ori încercați să-i dojeniți blajin, pentru lapte care altădată erau aspru pedepsite și primite de copil cu resemnarea omului care-și recunoaște greșeala.

Exagerând dragostea filială, compromitem însăși temelia neamului, ideea de familie.

PARCHETUL TRIBUNALULUI BRAȘOV

Cererea înregistrată sub Nr. 9972-943

Domnule Prim Procuror,

Subsemnatul, Husti Victor, refugiat din comuna Vicea, Jud. Sălaj, domiciliat în Brașov Str. Octavian Goga Nr. 168, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere, fiind născut în comuna Vicea, Județul Sălaj, la data de 13 Octombrie 1913, de religie gr.-cat., din părinții Husti Vasile și Ileana Husti născ. Jura, de religie gr.-cat., căsătoriți legitimi.

Propun martori pe: Ardelean Petru din Brașov, Str. Bisericii Române Nr. 26 și Lenghel Tudor din Brașov, Str. Octavian Goga Nr. 168.

Cu stimă
Husti Victor

Nr. 9972-943

Noi, Primul Procuror al Tribunalului Brașov,

În conformitate cu dispozițiunile art. III din Decretul Lege Nr. 4062/940, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte înscrisuri referitoare la actul a cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Brașov, la 11 August 1943.

Prim Procuror, N. Tughin Prim Secretar, V. Marin

România

Tribunalul Beiuș-Bihor Secția I-a

Dos. Nr. 863/1942

Înșire Nr. 14214 din 6 Nov. 1942

Publicațiune

Conform art. 92 din legea persoanelor juridice aducem la cunoștință publică, că prin sentința definitivă Nr. 173 din 28 Septembrie 1942 a acestui tribunal, s'a acordat personalitate juridică Fundațiunii Culturale de Binefaceri și Ajutor „Pavel Ioan Papp” cu sediul în Beiuș, Piața Dr. Clorđaș 23, înființată de d-l fondator Dr. Ioan Papp, președintele Curții de Apel Cluj-Sibiu și fiica d-sale d-na Dolna comandor Ion Fătulescu, născ. Papp, din București, prin actul constitutiv și statutele redactate la 30 Aprilie 1942, în Sibiu și în temeiul art. 16 din Reg. legii persoanelor juridice, conform art. 17 din acest regulament, s'a înscris în registrul special al persoanelor juridice dela acest tribunal sub Nr. 2/1942, cu următorul consiliu de administrație care se va face prin eforia compusă din: protopresbiterul-paroh al bisericii ortodoxe din Beiuș, ca președinte; un delegat al consiliului orașului Beiuș; un delegat al consiliului eparhial al bisericii; o delegație a femeilor române ortodoxe din Beiuș; doi prieteni sau cunoscuți delegați de fondator ori, după moartea fondatorului, cooptați de eforie; fondatorul, Dr. Ioan Papp, dacă fundațiunea și-ar începe efectiv activitatea încă în viață, iar după moartea fiica d-sale Dolna, măritată comandor Ion Fătulescu, iar după moartea acestuia cel mai bătrân descendent major al ei.

Greșler.

Petre Boțea

A v i z

Se aduce la cunoștința cititorilor că la Sanatoriul pe boli pulmonare din Str. Cuza Vodă Nr. 20 se primesc 6 femei de serviciu.

Vor avea toată întreținerea plus un salariu de 2500 lei.

Redacția

Sanatoriul Dr. Dogariu

Chirurgie — boli de femei și nașteri.

Secția chirurgie (operații) condusă de Dr. VASILE DOGARIU medic operator.

Secția boli de femei și nașteri condusă de Dr. PETRE BORGEA, fost asistent universitar, ginecolog-mamoș.

B R A Ș O V

STR. GENERAL AVERESCU 11
Telefon 3602

Cu aceeași nemărginită durere, Valeria soție, Ica fiică, Ioan și Ana părinți, frații și surorile anunță rudelor și cunoscuților parastasul de 2 ani al scumpului lor

Ioan I. Clinciu

frunțaș, 29 ani

căzut eroic în luptele dela Odesa la 26 August 1941.

Parastasul de 2 ani a avut loc la 22 August 1943 la Stupii Nr. 2 Brașov.

Cumpărăm autocamion

capacitatea 1.500 Kg. cu sau fără cauciucuri. Adresați: Industria Lemnului din Codlea, Ing. Gh. Urdărianu.

106 ani de luptă românească are
„GAZETA TRANSILVANIEI”

Citiți și răspândiți

„Gazeta Transilvaniei”

Informațiuni

Instalarea noului paroh IULIU IȘA la biserica Sf. Nicolae din Schei

După ce încă la alegerea din primăvară, tânărul părinte-profesor de religie dela liceul „Șaguna“, Iuliu Ișa, obținuse majoritatea de voturi, I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae a dat ordin de instalare, care s'a făcut după ceremonialul obișnuit duminică, în 22 August, prezenți fiind toți capii autorităților, D-nii: General Savu, Col. Manole Enescu, v.-primar Dr. Sever Popp, în frunte cu d-l secretar general Aurel Popa. Părintele Protopop Dr. Nicolae Stinghe, a rostit o substanțială cuvântare arătând dublul rol al preotului, în lupta pentru credința ortodoxă și cea pentru întregirea granițelor țării. În răspunsul său noul paroh a făcut o impresionantă profesiune de credință, legându-se să nu piardă nicio clipă care să nu fie pusă în serviciul bisericii și neamului.

Noi ne bucurăm, că mâni și inimi tinere vin să aducă contribuțiunea lor spre a ridica iarăși nimbul strălucitei ctitorii voievdale: Biserica Sf. Nicolae din Schei.

Teatrale

Miercuri, 25 August 1943, se va reprezenta — în matineu, la ora 4, și seara la ora 8,30 — piesa în 3 acte *Pământ* de N. Vlădianu și Soare Z. Soare. Reprezentația va avea loc în sala „Astra“. Acest mare succes al Teatrului Național din București (piesa a fost reprezentată de peste o sută de ori) — va atrage de sigur și pe intelectualii Brașovului.

Bilete la agenția teatrală Maria Băcilă. Telefon 35—37.

La școala Urbană de Gospodărie gr. I Brașov,

se primesc înscrieri în toate clasele până la 31 August 1943.

În cl. I se primesc eleve cu 4 clase primare. Elevele care au absolvit clasa I-a, II-a, III-a și a IV-a la o școală secundară de orice grad pot fi primite în clasa următoare fără examen.

De asemenea se primesc elevele care au absolvit clasa I-a, II-a, III-a, dela școlile de gospodărie rurale în clasa următoare cu examen de diferență la limba franceză.

În clasa III-a se primesc absolventele cursului supra-primar de 7 clase, cu examen de diferență la limba franceză.

În clasa V se primesc absolvente a 4 clase secundare de orice grad fără examen și absolventele a IV clase a școlii de Gospodărie Urbană.

În internat sunt 25 burse libere. La cerere se trimit prospecte. Orice informațiune la cancelaria școlii se poate lua zilnic.

Activitatea premilitară și extrașcolară

În Municipiul Brașov se reîncepe pe ziua de 11 Septembrie 1943.

Intregul tineret se va prezenta la ședințe, la subcentrele respective, în zilele în care au urmat ședințele, până la sfârșitul lunii Iunie a. c.

Părinții și patronii sunt rugați a sfătui și chiar a urmări ca fiii (ficele) sau angajații lor să frecventeze cât mai regulat aceste ședințe, controlând lunar carnetele de identitate ce fiecare tânăr sau tânără este obligat a-l poseda.

Cronica Războiului

de **Mardare Mateescu**

Conferința dela Quebec

Cea de a șasea întâlnire dintre d-nii Roosevelt și Churchill a dat loc la fel de fel de presupuneri. Presa de pretutindeni a închinat articole numeroase acestei întâlniri; agențiile de presă au ținut să facă dovada preciselor informații pe care le dețin „din cercuri bine informate“, și astfel opinia publică de pretutindeni a fost în fierbere. De altfel despre cele discutate la conferința dela Quebec nu s'a dat niciun comunicat. Ceea ce „se știe“, sunt „presupuneri“. Bine înțeles aceste presupuneri se bazează pe anumite informații și indiscreții făcute de agențiile de presă direct interesate, precum și de participanții la conferință.

Se crede că printre cele hotărâte la Quebec ar fi și trecerea la ofensiva serioasă a aliaților. După unele știri patru sute de specialiști au lucrat la planul strategic care este gata și așteaptă aprobarea d-lor Roosevelt și Churchill. Nu se știe ce cuprinde planul ofensiv aliat. Se presupune însă următoarele: *a folosi o metodă care să scoată Italia din luptă fără prea mari pierderi aliate; clarificarea situației Siriei și recunoașterea comitetului francez din Africa de Nord și, în fine, punerea la punct a relațiilor dintre Uniunea Sovietică pe de o parte și Statele Unite și Anglia pe de altă parte.*

Punctul ultim ar fi cel mai important, deoarece situația militară din ultima vreme a determinat pe sovietici să se creadă în largul lor și să pretindă aliaților satisfacerea cerințelor de ordin militar imediat, precum și de ordin politic.

Față de această atitudine aliații duc o politică curtenitoare. Factorul rus este de mare importanță pentru acțiunea anglo-americană pentru ca acesta să nu fie satisfăcut în întregime. Se va vedea însă până la urmă dacă promisiunile anglo-americe vor deveni o realitate.

În cadrul aceleiași conferințe d-l Eden a fost purtătorul unor propuneri pentru Italia care ar aduce serioase alterări formulei intransigente dela Casablanca. Acelor propuneri s'a aliat și generalul Uller, care colaborează ca expert la mai multe ziare din Londra. Generalul este de părere că „formula dela Casablanca, referitoare la capitularea fără condiții, a fost cea mai mare prostie pe care au comis-o aliații dela începutul războiului și până acum“.

Concomitent cu dezbaterile acestor propuneri se înregistrează o campanie dusă de mai multe ziare americane, care insistă asupra necesității continuării în ritmul de până acum a ofensivei contra Italiei.

La Berlin s'a aflat știrea după care d-nii Roosevelt și Churchill vor adresa un manifest poporului german în care se va cere suprimarea regimului național-socialist și capitularea necondiționată în mâinile Angliei, Statelor Unite și Uniunii Sovietice. Cercurile berlineze declară că poporul german nu se intimidează de amenințările aliaților. Aceleași cercuri fac o singură deosebire între amenințările adresate Italiei și cele adresate Germaniei. Cele din urmă sunt făcute și în numele Uniunii Sovietice. Prin aceasta se recunoaște de către Anglia și Statele Unite că U.R.S.S. constituie un factor hotărâtor în partida ce se joacă pentru Europa.

Cum era și firesc, hotărârile luate la Quebec privitoare la viitoarele frontiere ale Europei sud-orientale a provocat o impresie defavorabilă în cercurile turcești.

Ziarele se fac interpretele acestor nemulțumiri, atacând conferința dela

Quebec, ale cărei deciziuni sunt calificate ca premature.

„Tasviri Efkar“, după ce relevă dificultățile pe care le prezintă soluționarea problemei balcanice la cea conferință, afirmă că nu este de-ajuns intervenția câtorva delegați neautorizați la convorbiri, ci pentru ca problemele să fie rezolvate este necesară întrunirea tuturor reprezentanților statelor balcanice.

Conferința dela Quebec va lua sfârșit miercuri, 25 August, după care d-l Roosevelt va rosti un important discurs în parlamentul canadian din Ottawa.

Propunerile aliaților

Din Lisabona s'a trimis o telegramă care cuprinde o precizare a aliaților în legătură cu felul în care statele europene, aliate Germaniei, sunt invitate să renunțe la această alianță. Cu această ocazie se subliniază faptul că aliații au renunțat la formula capitulării fără condiții.

Aliații vor da publicității o declarație adresată tuturor statelor europene, aliate cu Germania. Declarația va cuprinde trei cereri și două promisiuni, și anume:

1) *Despărțirea imediată de Germania.*

2) *Punerea țării respective la dispoziție pentru continuarea războiului aliaților împotriva Germaniei.*

3) *Asigurarea teritoriului actual, cu restricția unor plebiscite ce se vor face după războiu și pe baza cărora vor fi fixate noile frontiere.*

4) *Asigurarea participării la exploatarea Africii pentru țările care n'au avut până acum posesiuni coloniale.*

5) *Participarea cu drept de vot la conferința păcii, în cursul căreia va fi întemeiată o nouă Societate a Națiunilor, fiecare stat reprezentat în ea având dreptul la vot.*

Planul a fost schițat de ministrul propagandei engleze, comunicat d-lui Churchill, după care d-l Braken, ministrul propagandei, a fost chemat la Quebec. Acest fapt înseamnă că planul a fost acceptat. El permite aliaților aceleași avantajii militare asemănătoare unei capitulări fără condiții, dar spuse altfel. Tezele ministrului englez sunt privite ca utile pentru a demoraliza și doborî forța de rezistență a statelor europene.

Intrucât conferința dela Quebec continuă, sunt așteptate noi evenimente politice care să cristalizeze planurile aliaților.

Mersul războiului

După cucerirea Siciliei, ziarele engleze și americane desbat acum posibilitatea invaziei continentului. Faptul nu este lipsit de importanță și este comentat de ziarele germane, iar cercurile competente din capitala Germa-

niei sunt convinse că prin cucerirea Siciliei, aliații n'au făcut un pas numai spre teritoriul italian, ci și către Balcani.

La Berlin se recunoaște că aliații au concentrat forțe considerabile în Marea Mediterană, atât în ce privește numărul diviziilor cât și aviația, marina de războiu și tonajul vaselor de transport și că aceste forțe sunt suficiente pentru a întreprinde o debarcare pe continent. Totuși o debarcare pe continent este considerată foarte riscantă și ea necesită pregătiri de mare amploare.

În cercurile aliate se recunoaște de asemenea că fazele viitoare ale războiului vor fi foarte grele.

Pe frontul de răsărit se dau lupte grele. La Harcov, unde sovieticii au concentrat întreaga lor ofensivă, Germanii au reușit să evacueze orașul fără ca sovieticii să observe manevra.

Harcovul a fost ocupat în toamna anului 1941.

Pe acea vreme Harcovul reprezenta poziția cheie a frontului. Orașul reprezintă un punct strategic de mare importanță. Acolo se întâlnesc liniile ferate care vin dela Bielgorod, Kupinask, Isium, Zaporoje și Poltava, după cum și șoselele care vin din aceste direcții. Harcovul domină strategic spațiile din Sud, cuprinse între Doneț, țărmul mării de Azov, istmul Perekop și gurile Niprului. Harcovul este o poartă pentru răsărit dar și pentru apus. Așa se explică de ce orașul a fost supus atâtor atacuri care l-au transformat într'un morman de ruine. Prin evacuarea Harcovului Germanii precizează că frontul a fost scurtat.

În sectorul de Sud al frontului sovieticii și-au întezit atacurile.

În ultimele zile s'au dat lupte corp la corp. Apărătorii au reușit să încercuiască un mare număr de care de luptă care reușiseră să se infiltreze în liniile de luptă.

La Vest de Orel și la Sud-Vest de Vlasma atacurile inamice au fost respinse de asemenea.

Pe Mius, atacurile sovieticilor continuă.

La Staraja Russa și la Sud de lacul Ladoga, trupele germane au reușit să respingă încercările de străpungere ale bolșevicilor.

În toate sectoarele de luptă pierderile inamice sunt incalculabile.

Aviația română a pricinuit pierderi sângeroase unor grupuri de infanterie bolșevică care se pregăteau să pornească la atac în sectorul de Sud al frontului. Un tren de transport a fost distrus complet. Luptele din răsărit au atins apogeul.

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL. 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societați Lei 800
Membrii „Astrei“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200